Sifatli ta’lim – yorqin kelajak

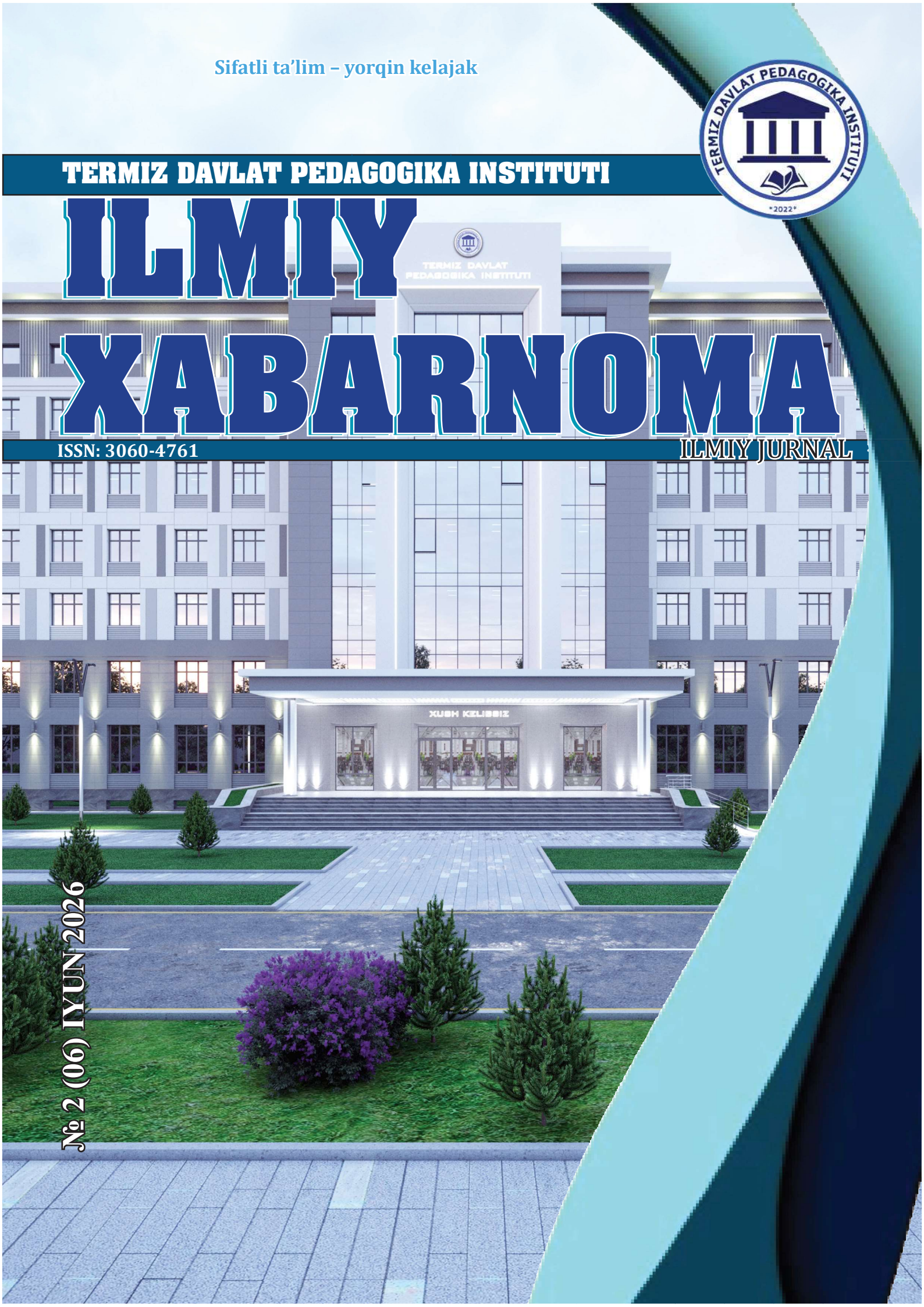
TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ILMIY XABARNOMA

ISSN: 3060-4761

ILMIY JURNAL

№ 2 (06) IYUN 2026

SIFATLI TA'LIM – YORQIN KELAJAK

ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARNOMASI

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE
PEDAGOGICAL INSTITUTE

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

TERDPI ILMIY XABARNOMASI

2026/ № 2

O'zR OAK ning 2025-yil 24-sentabrdagi
375/5-sonli qarori bilan milliy ilmiy nashrlar
ro'yxatiga kiritilgan

Termiz – 2026

ISSN: 3060-4761

Muassis:
Termiz davlat pedagogika instituti

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL
Jurnal bir yilda bosma va elektron (o'zbek, rus, ingliz tillarida) shaklda chop etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 6-iyundagi № 303723-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Matnlarda foydalanilgan manba, ko'chirma, mazmun va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgar. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 12.06.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 26,25
Ofset bosma. Ofset qog'ozi.
Adadi: 100 nusxa
Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma: 174
Tahririyat manzili: Termiz tumani "Yangiobod" MFY, At-Termiziy ko'chasi 1-A uy.
"TerDU bosmaxonasi"da chop etildi.
Bosmaxona manzili: Termiz shahri, A.Navoiy ko'chasi, 42 uy.

BOSH MUHARRIR:
Xasanov Azizbek, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Kuldasheva Shaxnoza, kimyo fanlari doktori (DSc), professor

TEXNIK MUHARRIR:
Qurbanov Abdimalik, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

MAS'UL KOTIB:
To'rayev Ro'ziboy, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

TAHRIR HAY'AT A'ZOLARI:
Bernd Müller-Jacquier,f.f.d, professor (Germaniya)
Ponomaryova Lyudmila, p.f.d, professor (Rossiya)
Gerasyov Aleksandr, p.f.d, professor (Rossiya)
Buligina Yelena, f..f.d, professor (Rossiya)
Eshmetov Izzat, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Abdikamalova Aziza, k.f.d, professor (O'zbekiston)
Salixanova Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Jumaeva Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Sagdullayeva Dilafruz, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Turamuratov Ulug'bek, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Norbo'tayev Xo'shboq, p.f.d,(DSc) professor (O'zbekiston)
To'rayev Rasul, f.m.f.n, professor (O'zbekiston)
Shamuratova Nagima, q.x.f.d. (DSc), professor (O'zbekiston)
Saidov Chorixon, f.m.f.d, professor (O'zbekiston)
Bozorov Lutfulla, k.f.d., (DSc) (O'zbekiston)
Mahmudov Yusup, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Xudoyqulov Xol, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Alimov Parda, f.f.d, professor (O'zbekiston)
Xoliqnazarov Begali, b.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Qodirov Baxtiyor, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Tojiyev Panji, t.f.d,(DSc), dotsent (O'zbekiston)
Qosimov Shavkat, PhD, professor (O'zbekiston)
Saidaxmatov Sharifbek, t.f.f.d., PhD,dotsent (O'zbekiston)
Xudoyberdiyev Shuxrat, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Umarov Aziz, PhD (O'zbekiston)
Abduraxmonov Eldor, k.f.d, ,(DSc), professor (O'zbekiston)
Shabbazova Dilfuza, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nuritdinova Xurshida, PhD (O'zbekiston)
Quvvatova Mohira, PhD (O'zbekiston)
Mardonova Lobar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nurmatov Norqobil, q.x.f.d, (DSc), professor (O'zbekiston)
Ismailov Botir, PhD, (O'zbekiston)
Sattorov Sardor, PhD (O'zbekiston)
Allamuradov Anvar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Kabilova Sayyora, PhD (O'zbekiston)
Ismailov Murodulla, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Eshmuradov Olmosbek, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Isayev Oybek, Phd (O'zbekiston)
Norliyev Rustam, f.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Berdiyeva Muhabbat, Phd, professor (O'zbekiston)
Shirnazarova Zamira, Phd,dotsent (O'zbekiston)
Narbasheva Mexri, p.f.n, professor (O'zbekiston)
Kuzimurotova Dinara, Tahririy-nashriyot bo'limi muharriri (O'zbekiston)

ISSN: 3060-4761

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Хасанов Азизбек, доктор педагогических наук (DSc), профессор.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:
Кулдашева Шахноза, доктор химических наук (DSc), профессор

ТЕХНИЧЕСКИЙ РЕДАКТОР:
Курбанов Абдималик, доктор философии по техническим наукам (PhD)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:
Тураев Рузибой, доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:
Бернд Мюллер-Жакье, д.ф.н., профессор (Германия)
Пономарева Людмила, д.п.н., профессор (Россия)
Герасёв Александр, д.п.н., профессор (Россия)
Булыгина Елена, д.ф.н., профессор (Россия)
Эшметов Иззат, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Абдикамалова Азиза, д.к.н., профессор (Узбекистан)
Салиханова Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Джумаева Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Сагдуллаева Дилафруз, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Турамурадов Улугбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Норбутаев Хушбок, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Тураев Расул, к.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Шамуратова Нагима, д.с.н, профессор (Узбекистан)
Саидов Чорихон, д.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Бозоров Лутфулла, д.т.н. (Узбекистан)
Махмудов Юсуп, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Худойкулов Хол, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Алимов Парда, ф.ф.н, профессор (Узбекистан)
Халикназаров Бегали, к.б.н, доцент (Узбекистан)
Кодиров Бахтиёр, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Таджиев Панджи, д.т.н., доцент (Узбекистан)
Касимов Шавкат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Саидахматов Шарифбек, д.ф.и.н, доцент (Узбекистан)
Худойбердиев Шухрат, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Умаров Азиз, д.ф.п.н, (Узбекистан)
Абдурахманов Эльдор, д.х.н., профессор (Узбекистан)
Шаббазова Дилфуза, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Нуритдинова Хуршида, д.ф.п.н (Узбекистан)
Кувватова Махира, д.ф.п.н (Узбекистан)
Мардонова Лобар, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нурматов Норкабил, д.с.н., профессор (Узбекистан)
Исмаилов Ботир, д.ф.п.н (Узбекистан)
Сатторов Сардор, д.ф.п.н (Узбекистан)
Алламурадов Анвар, д.ф.п.н. доцент (Узбекистан)
Кабилова Сайёра, д.ф.ф.н, (Узбекистан)
Исмаилов Муродулла, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Эшмурадов Олмосбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Исаев Ойбек, д.ф.и.н (Узбекистан)
Норлиев Рустам, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бердиева Мухаббат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Ширназарова Замира, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нарбашева Мехри, к.п.н. профессор (Узбекистан)
Кузимуротова Динара, редактор редакционно-издательского отдела, (Узбекистан).

Основатель:
Термезский государственный педагогический институт

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Журнал издается в печатном и электронном виде (на узбекском, русском, английском языках) в течение одного года.

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан свидетельством № 303723 от 6 июня 2024 года.

Авторы несут ответственность за достоверность источников, выдержек, содержания и информации, используемых в текстах. При копировании из журнала необходимо указывать источник.

Разрешение получено: 12.06.2026.
Размер бумаги: 70x85.
Печатная форма: 26,25.
Офсетная печать.
Офсетная бумага.
Количество: 100 экз.
Цена указана по договорённой цене.
Заказ: 174
Адрес редакции: Термезский район, «Янгиабад» МФМ, улица Ат-Термизи, дом 1-А.
Отпечатано в типографии «ТерГУ».
Адрес типографии: город Термез,улица А.Навоий, дом 42.

ISSN: 3060-4761

Founder:
Termiz State Pedagogical Institute

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL

The magazine is published in printed and electronic form (in Uzbek, Russian, English) in one year.

Registered by the Information and Mass Communications Agency under the Presidential Administration of the Republic of Uzbekistan with certificate No. 303723 dated June 6, 2024.

The authors are responsible for the accuracy of the sources, excerpts, content and information used in the texts. When copying from a journal, the source must be noted.

Permission to print: 12.03.2026
Paper size: 70x85
Printing plate: 26.25
Offset printing.
Offset paper.
Quantity: 100 copies
Price at the agreed price.
Order: 174
Editorial address: Termez district, «Yangiabad» MCK, At-Termiziy street, 1-A.
Printed at the "TerSU printing house". Address: Termez city, A.Navoiy street, 42.

THE EDITOR-IN-CHIEF:
Xasanov Azizbek, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Kuldasheva Shakhnoza, Doctor of Chemical Sciences (DSc), Professor

TECHNICAL EDITOR:
Qurbanov Abdimalik, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

RESPONSIBLE SECRETARY:
Turaev Ruziboy, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:
Bernd Müller-Jacquier, Doctor of Philological Sciences, Professor (Germany)
Ponomaryova Lyudmila, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Gerasyov Aleksandr, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Buligina Yelena, Doctor of Philological Sciences, Professor (Russia)
Eshmetov Izzat, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Abdikamalova Aziza, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Salikhanova Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Jumaeva Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Sagdullayeva Dilafruz, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
To'ramuratov Ulug'bek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Norbo'tayev Xo'shboq, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
To'rayev Rasul, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Shamuratova Nagima, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
Saidov Chorikhon, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Bozorov Lutfulla, Doctor of Technical Sciences (DSc), (Uzbekistan)
Mahmudov Yusup, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Khudoyqulov Khol, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Parda Alimov, Candidate of Philological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Xoliqnazarov Begali, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, (Uzbekistan)
Qodirov Baxtiyor, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Tojiyev Panji, Doctor of Technical Sciences (DSc), Associate Professor (Uzbekistan)
Qosimov Shavkat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Saidakhmatov Sharifbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Khudoyberdiyev Shuxrat, PhD (Uzbekistan)
Umarov Aziz, PhD (Uzbekistan)
Abduraxmonov Eldor, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Shabbazova Dilfuza, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nuritdinova Khurshida, PhD (Uzbekistan)
Quvvatova Mohira, PhD (Uzbekistan)
Mardonova Lobar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nurmatov Norqobil, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Profess. (Uzbekistan)
Ismailov Botir, PhD (Uzbekistan)
Sattorov Sardor, PhD (Uzbekistan)
Allamuradov Anvar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Kabilova Sayyora, PhD, (Uzbekistan)
Ismailov Murodulla, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshmuradov Olmosbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Isayev Oybek, PhD (Uzbekistan)
Norliyev Rustam, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Berdiyeva Muhabbat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Shirnazarova Zamira, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Narbasheva Mexri, Candidate of Psychological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Kuzimurotova Dinara, Editor, Editorial-Publishing Department (Uzbekistan)

SIFATLI TA'LIM – YORQIN KELAJAK
ISSN: 3060-4761
TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

IJTIMOIY-GUMANITAR

UDK: 78:37.013.43
ORCID: 0009-0005-2369-8290.

ZAKIROVA ZILOLA AZAMOVNA
v.b.dotsent, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Termiz davlat pedagogika instituti.
E-mail: zakirovazilola@gmail.com

TARIXIY XOTIRA VA MUSIQA: SURXONDARYO YOSHLARIDA MILLIY O'ZLIKNI SHAKLLANTIRISHDA MUSIQANING O'RNI

ANNOTATSIYA. 1. Tadqiqot maqsadi: Surxondaryo hududi musiqiy merosi asosida tarix fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish, musiqa va tarix fanlari integratsiyasining pedagogik imkoniyatlarini aniqlash hamda o'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda musiqaning o'rnini ilmiy asosda tahlil qilish.

2.Tadqiqot metodlari: Tadqiqot jarayonida tarixiy-tahliliy, qiyosiy-tipologik, tizimli yondashuv, pedagogik kuzatuv, tajriba-sinov, suhbat va so'rovnoma metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, Surxondaryo xalq musiqasi namunalarini mazmuniy hamda metodik jihatdan kompleks tahlil qilish amalga oshirildi.

3.Tadqiqot natijalari: Surxondaryo musiqiy merosi asosida tarix fanini o'qitishning samarali metodik yondashuvlari ishlab chiqildi. Musiqa orqali tarixiy jarayonlarni o'rganish o'quvchilarning bilim darajasi, qiziqishi va tarixiy tafakkurini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi. Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarda milliy qadriyatlar va tarixiy ongni shakllantirish imkoniyatlari kengaytirildi.

4.Xulosalar: Surxondaryo hududi musiqiy merosidan foydalanish tarix fanini o'qitishda samarali didaktik vosita hisoblanadi. Musiqa va tarix fanlari integratsiyasi ta'lim jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda milliy o'zlikni anglash darajasini chuqurlashtirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi..

KALIT SO'ZLAR: *musiqa va tarix integratsiyasi, musiqiy ta'lim, tarixiy tafakkur, pedagogik yondashuv, interfaol metodlar, xalq musiqasi, Surxondaryo musiqiy merosi, milliy qadriyatlar, o'quv jarayoni, integrativ ta'lim, didaktik vositalar, tarixiy ong, musiqiy tahlil, ijodiy yondashuv, ta'lim samaradorligi, metodik model, fanlararo aloqadorlik, tarbiyaviy jarayon.*

ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ И МУЗЫКА: РОЛЬ МУЗЫКИ В ФОРМИРОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ У МОЛОДЕЖИ СУРХАНДАРЬИ

АННОТАЦИЯ. В процессе исследования использовались историко-аналитический, сравнительно-типологический, систематический подходы, педагогическое наблюдение, экспериментальное тестирование, интервью и анкетирование. Также был проведен комплексный анализ содержательных и методологических аспектов образцов сурхандарьинской народной музыки. На основе музыкального наследия Сурхандарьи разработаны эффективные методические подходы к преподаванию истории. Использование музыкального наследия Сурхандарьинской области является эффективным дидактическим инструментом в преподавании истории. Интеграция музыки и истории имеет важное научно-практическое значение для повышения качества образовательного процесса, развития самостоятельного мышления учащихся и углубления уровня осознания национальной идентичности.

КЛЮЧЕВЫЙ СЛОВА: *интеграция музыки и истории, музыкальное образование, историческое мышление, педагогический подход, интерактивные методы, народная музыка, музыкальное наследие Сурхандарьи, национальные ценности, образовательный процесс, интегративное образование, дидактические инструменты, историческое сознание, музыкальный анализ, творческий подход, эффективность обучения, методологическая модель, междисциплинарная связь, образовательный процесс.*

HISTORICHESKAYA PAMYAT I MUZYKA: ROL MUZYKI AND FORMIROVANII NATIONALNOY IDENTIFIKATIII AND YOUTH CELEBRITIES

ABSTRACT: In the process of investigation, historical-analytical, comparative-typological, systematic approaches, pedagogical monitoring, experimental testing, interviews and interviews are used. A comprehensive analysis of the content and methodological aspects of Surkhandarya folk music was also carried out. The integration of music and history has a significant scientific and practical meaning for the improvement of the quality of the educational process, the development of independent thinking, and the level of identification of the national identity

KEYWORDS: *integration of music and history, musical representation, historical thinking, pedagogical approach, interactive method, national music, musical inheritance, national values, educational process, integrative representation, didactic instruments, historical consciousness, musical analysis, creative approach, effectiveness of education, methodological model, multidisciplinary svyaz, obrazovatelny process.*

ISSN: 3060-4761
TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

KIRISH. Bugungi kunda ta'lim tizimida fanlararo integratsiyaga asoslangan yondashuvlar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, musiqa va tarix fanlarini o'zaro uyg'un holda o'qitish o'quvchilarning bilimini chuqurlashtirish, ularning dunyoqarashini kengaytirish hamda milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabatini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Musiqa san'ati o'z mohiyatiga ko'ra tarixiy jarayonlar, ijtimoiy hayot va xalqning ma'naviy merosini aks ettiruvchi muhim manbalardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Surxondaryo hududi boy va o'ziga xos musiqiy an'analari bilan ajralib turadi. Ushbu hududga xos xalq qo'shiqlari, marosim musiqalari va ijrochilik an'analari tarixiy voqealar, urf-odatlar hamda xalqning turmush tarzini o'zida mujassam etgan. Shu bois mazkur musiqiy merosdan ta'lim jarayonida foydalanish tarix fanini yanada qiziqarli va mazmunli tashkil etish imkonini beradi.

Mazkur tadqiqot ishida Surxondaryo musiqiy merosi asosida tarix fanini o'qitishning samarali metodik yondashuvlarini ishlab chiqish masalasi ko'rib chiqiladi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, u o'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish, ularni mustaqil fikrlashga yo'naltirish hamda milliy o'zlikni anglash jarayonini kuchaytirishga xizmat qiladi. Shuningdek, fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan darslar ta'lim samaradorligini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot jarayonida musiqa va tarix fanlarining o'zaro bog'liqligi nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi, shuningdek, hududiy musiqiy materiallardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari yoritiladi.

Natijada, ta'lim amaliyotiga joriy etish mumkin bo'lgan metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. O'zbekiston ta'lim tizimida musiqa va tarix fanlarini o'rganishga oid ilmiy tadqiqotlar asosan musiqa pedagogikasi, tarixni o'qitish metodikasi hamda fanlararo integratsiya yo'nalishlarida olib borilgan. Mavjud ilmiy ishlarda milliy musiqa merosining tarbiyaviy ahamiyati, o'quvchilarning estetik didini shakllantirishdagi o'rni hamda tarixiy bilimlarni o'zlashtirishga ta'siri yoritilgan. Biroq musiqa vositasida tarix fanini o'qitishning aniq metodik mexanizmlarini ishlab chiqish va uni hududiy materiallar asosida tizimli qo'llash masalasi yetarlicha tadqiq etilmagan.

Ayrim ilmiy manbalarda xalq qo'shiqlari, marosim musiqalari va folklor namunalarining tarixiy mazmuni haqida umumiy fikrlar uchrasa-da, ularni bevosita dars jarayoniga integratsiya qilish, o'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishdagi metodik imkoniyatlari chuqur tahlil qilinmagan. Xususan, Surxondaryo hududi musiqiy merosidan foydalanib tarix fanini o'qitishning samarali shakl va usullarini ishlab chiqish, hududiy materiallarning didaktik ahamiyatini aniqlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Shuningdek, zamonaviy ta'lim sharoitida interfaol metodlar asosida tashkil etilgan integrativ darslarning samaradorligi, musiqa orqali tarixiy jarayonlarni o'zlashtirishga bo'lgan yondashuvlar ham yetarli darajada umumlashtirilmagan. Shu bois mazkur tadqiqot musiqa va tarix fanlarini o'zaro bog'liq holda o'qitishning ilmiy-metodik asoslarini aniqlash, hududiy musiqiy materiallardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini ochib berishga qaratildi.

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv asosida tarixiy-tahliliy, qiyosiy hamda pedagogik kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, tajriba-sinov ishlari, suhbat va so'rovnoma usullari orqali olingan natijalar tahlil qilindi. Musiqiy materiallarning mazmuniy va didaktik xususiyatlari o'rganilib, ularni ta'lim jarayonida qo'llash bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqildi.

TADQIQOT METODLARI. Tadqiqot jarayonida bir nechta ilmiy-metodik yondashuvlar kompleks tarzda qo'llanildi. Avvalo, tarixiy-tahliliy metod asosida musiqa va tarix fanlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik hamda Surxondaryo hududi musiqiy merosining tarixiy manba sifatidagi ahamiyati o'rganildi. Bu yondashuv orqali musiqiy materiallarning tarixiy voqealar va ijtimoiy jarayonlarni aks ettirishdagi o'rni izchil tahlil qilindi.

Qiyosiy tahlil metodi yordamida musiqa vositasida tarixni o'qitish tajribasi an'anaviy dars jarayonlari bilan taqqoslandi hamda integrativ yondashuvning ustun jihatlari aniqlashtirildi. Shuningdek, turli metodik yondashuvlar o'rtasidagi samaradorlik darajasi o'quvchilarning bilim o'zlashtirish ko'rsatkichlari asosida solishtirildi.

Tizimli yondashuv esa musiqa va tarix fanlarini alohida fanlar sifatida emas, balki o'zaro bog'liq pedagogik tizim sifatida ko'rib chiqish imkonini berdi. Bu jarayonda musiqiy materiallar, tarixiy mavzular va o'quv faoliyati bir butun didaktik tizim sifatida tahlil qilindi.

Bundan tashqari, pedagogik kuzatuv, suhbat va tajriba-sinov metodlari orqali o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligi, qiziqishi va o'zlashtirish darajasi o'rganildi. Interfaol usullar asosida tashkil etilgan darslarda musiqiy materiallardan foydalanish samaradorligi amaliy jihatdan sinovdan o'tkazildi.

2.Natijalarni matnli jadval orqali taqdim etish

Mazkur metodlar majmuasi tadqiqotning ilmiy asoslanganligini ta'minlab, musiqa vositasida tarix fanini o'qitish jarayonining pedagogik imkoniyatlarini chuqur ochib berishga xizmat qildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA.

1.Tadqiqot natijalari. Tadqiqot jarayonida

Surxondaryo hududi musiqiy merosidan foydalanish asosida tarix fanini o'qitishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilindi. Olingan natijalar quyidagi yo'nalishlarda umumlashtirildi:

1.Musiqiy merosdan foydalanishning ta'limiy samaradorligi:

-Musiqa vositasida tarixiy mavzularni o'rganish o'quvchilarda materialni tezroq va chuqurroq anglash imkonini yaratishi aniqlandi.

-Musiqiy namunalarning dars jarayoniga kiritilishi o'quvchilarning qiziqishi va faolligini sezilarli darajada oshirdi.

-Tarixiy voqealar musiqiy kontekstda berilganda eslab qolish darajasi yaxshilandi.

2.Integrativ yondashuvning pedagogik natijalari:

-Musiqa va tarix fanlari uyg'unligi o'quvchilarda tarixiy tafakkur va tahliliy fikrlashni rivojlantirdi.

-Fanlararo bog'liqlik asosida tashkil etilgan darslar bilimni tizimli o'zlashtirishga xizmat qildi.

-O'quvchilarda milliy qadriyatlarga nisbatan ijobiy munosabat shakllandi.

3.Hududiy musiqiy materiallardan foydalanish imkoniyatlari:

-Surxondaryo xalq qo'shiqlari va musiqiy namunalar tarixiy mavzularni tushuntirishda samarali didaktik vosita ekanligi tasdiqlandi.

-Mahalliy musiqiy meros o'quvchilarda hududiy identitetni mustahkamlashga yordam berdi.

Musiqiy materiallar darsni jonlantiruvchi va motivatsion omil sifatida xizmat qildi.

Bosqich	Qo'llash shakli	Pedagogik ta'sir	Natija
Musiqa orqali tushuntirish	Xalq qo'shiqlari va tarixiy mavzular uyg'unligi	O'quvchilarda qiziqish oshishi	Bilim tez o'zlashtirildi
Interfaol tahlil	Musiqani tinglash va muhokama qilish	Faollik va fikrlash rivojlanishi	Tahliliy ko'nikma shakllandi
Integrativ dars	Tarix + musiqa birgalikda	Fanlararo bog'liqlik kuchaydi	Tizimli bilim hosil bo'ldi
Amaliy mashg'ulot	Musiqiy misollar asosida ishlash	Eslab qolish darajasi oshdi	Mustahkam bilim shakllandi

3. Muammolar muhokamasi

Tadqiqot natijalari tahlili jarayonida bir qator muammolar ham aniqlanadi:

1.Musiqiy materiallardan foydalanishning cheklanganligi:Ta'lim jarayonida Surxondaryo musiqiy merosidan tizimli va maqsadli foydalanish yetarli darajada yo'lga qo'yilmagan.

2.Metodik yondashuvlarning to'liq shakllanmaganligi:Musiqa orqali tarixni o'qitish bo'yicha yagona metodik tizim va aniq dars modellari yetarli emas.

3.Texnik va didaktik resurslar yetishmasligi: Integrativ darslar uchun zarur audio, video va raqamli materiallardan foydalanish imkoniyati hamma joyda bir xil emas.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, musiqa va tarix fanlarini uyg'unlashtirib o'qitish o'quvchilarning bilim darajasini oshirish bilan birga, ularning ijodiy va tahliliy fikrlashini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, ushbu yo'nalishda metodik yondashuvlarni yanada takomillashtirish zarur hisoblanadi.

XULOSA. Mazkur tadqiqot Surxondaryo hududi musiqiy merosidan foydalanish orqali tarix fanini o'qitishning pedagogik imkoniyatlarini o'rganishga qaratildi. Tadqiqot natijalari musiqa va tarix fanlarining o'zaro integratsiyasi o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishda muhim didaktik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Surxondaryo hududiga xos xalq musiqasi namunalaridan dars jarayonida foydalanish o'quvchilarning tarixiy bilimlarni o'zlashtirish darajasini oshiradi, ularning qiziqishini kuchaytiradi hamda tarixiy tafakkurini rivojlantiradi. Musiqiy materiallar tarixiy voqealarni hissiy va obrazli tarzda tushunishga yordam beruvchi samarali vosita sifatida namoyon bo'ldi.

Tadqiqot davomida integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Shuningdek, musiqa orqali o'qitish jarayoni milliy qadriyatlarga hurmat va tarixiy ongni mustahkamlashga xizmat qilishi tasdiqlandi.

Xulosa qilib aytganda, Surxondaryo musiqiy merosidan tarix fanini o'qitishda samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning bilim darajasini mustahkamlashga hamda fanlararo integratsiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ushbu yo'nalishda metodik ishlarni yanada takomillashtirish va amaliyotga keng joriy etish dolzarb vazifa hisoblanadi.

ISSN: 3060-4761

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Qodirov M. Markaziy Osiyo, Yaqin va O'rta Sharqning falsafiy tafakkuri (O'rta asrlar). – Toshkent: Sharq, 2010. B. 189.
2.Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. – Toshkent: NIF MSH, 2020. B. 56.
3.Karimov Sh. O'zbek xalq musiqasi tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. B. 112.
4.Jabborov A. Musiqa pedagogikasi asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. B. 78.
5.Yusupova N. Umumiy ta'limda musiqiy tarbiya metodikasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021. B. 95.
6.Ismatov B. O'zbek folklori va uning tarbiyaviy ahamiyati. Toshkent: Ma'naviyat, 2017. B. 134.
7.Murodov D. Tarix o'qitish metodikasi. – Toshkent: Noshir, 2020. B. 102.
8.O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Milliy musiqiy merosni rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2022. B. 45.
9.Rajabov F. Surxondaryo xalq ijodi va musiqa an'analari. – Termiz: Surxon nashr, 2016. B. 67.
10. UNESCO. Intangible Cultural Heritage and Music Education. – Paris, 2015. – P. 88.